

СЕРГІЙ СВИРИДЕНКО: ЛИСТ ДО РЕДАКЦІЇ

Щиро вітаю усіх «Всесвіт'ян»! Нарешті дочекався останнього 3–6 номеру улюбленого часопису. Нервував так, що не можу не вихлюпнути свої емоції. Бентежила думка — невже і «Всесвіт» не витримав кризи, як до того не витримали багато славетних українських видань?

Це стало б особистою трагедією для моєї родини. Більшість вимірює час днями й місяцями. А ми ще й журналами.

«Всесвіт» народився 1925 року. Я народився далекого 1959-го.

Ми зустрілися у 1966-му, коли рідний дідо нарешті дозволив мені, першокласнику, лазити на горище своєї хати. Горище було таємним сховищем родинних скарбів.

Дід, Іван Кіндратович Горбатий, вічний директор Українських сільських шкіл з кінця 20-х. Разом з бабусею, Олександрою Антонівною, вчителювали по усіх усядах. Викладали історію, українську мову з літературою, німецьку мову, російську. І усе інше, коли не вистачало вчителів. А їх завжди не вистачало.

На горищі були сушені вишні, сливи, груші, яблука, абрикоси. Така смакота!

І скарбниця з книжками без обкладинок, стосами журналів «Перець» і стосами «Всесвіту». Не пам'ятаю, з якого року були ті часописи, малим був. Можливо й примірники 20-х років знаходились, бо пам'ятаю дивні шрифти на жовтому папері.

А книжковий пил пахтить не гірше фруктової сушки. Їв сушку і читав-читав-читав, поки з горища не виженуть. Кожного літа, кожні канікули.

Потім дізнався, що книжки без обкладинок — це репресовані книжки, вилучені із шкільних бібліотек. Директори шкіл повинні були ті книжки знищувати. Просто палити. Бабуся обривала обкладинки і показово їх «утилізувала». А решту ховала у скринях. Рік за роком.

Звісно, для мене малого першим захопленням став «Перець». Повно веселих картинок! Тепер мої онуки передивляються стоси «Перців», накопичених десятиріччями. Малюнки чіпляють усіх дітлахів.

І «Всесвіт» мав розділ зарубіжного гумору. Також з карикатурами. І багато тоді не зрозумілих текстів. Але дитячий розум так організований, аби всотувати всі можливі, навіть зовсім незрозумілі сенси. Розуміння наздоганяло в темпі дорослішання.

Думаю, саме тоді я побачив віконце в іншій світі. «Всесвіт» на те і «Всесвіт». І причепився до батьків, аби й вони передплатили улюблені журнали.

Кожного дня, повертаючись зі школи, я вглядався у поштову скриньку. І яка це була радість, коли крім «Известий» знаходив рідні яскраві обкладинки!

«Перця» вистачало на вечір. «Всесвіту» спочатку на тиждень. Вишукував лише те, що лягало на дитячу душу. А пізніше й на місяць, бо зацікавили навіть літературознавчі розвідки. Думаю, завдяки такому обставинам я почав читати «серйозну» літературу набагато раніше своїх однолітків.

За короткий час «Всесвіт» став невід'ємною частиною життя моєї родини. Океаном мудрості. Вікном у великі світи. Пам'ятаю, як з матінкою сперечались, хто перший читатиме свіжий номер.

Наприкінці 60-х років під моїм високим пружинним ліжком була потаємна читальня. Каганець з дитячого пластиліну страшенно коптів та пахтів зовсім не фруктовими сушками. Це коли батьки вилучали кишенькового ліхтарика, аби вночі не псував зір. В ті часи діти й не таке уміли. Але я запоем читав якогось єгипетського, ганського чи індонезійського письменника, бо до того зовсім не відав, як живуть ті народи. А ще ж у «Всесвітах» були прадавні епоси, візантійські поеми, Овідій з Плінієм, Гомер з Аристофаном! І середньовічні європейці, і новітні британці з французами та німцями, і детективи

НОТА БЕНЕ

і фантастика, і чого тільки не було. Свіжий вітер сюжетів, емоцій, невідомих сенсів у розчинене вікно Всесвіту. Юний мозок всотував усе підряд.

Як квартиру не спалив — досі дивуюсь!

Добре пам'ятаю, що у 70-ті з 80-ми велика (ще й дуже тоді популярна) література у книжкових магазинах була доступною хіба що по благу. А благу у нас не було. Та завдяки улюбленому журналу я вчасно дізнався про Гакслі, Кларка, Лоуренса, Джойса, Кальдерона, Лампедуза, Моравіа, Маркеса, Лессінга, Ремарка, Цвейга — це те, що одразу згадалось, — і сотні інших митців. Безкрай світ людської мудрості місяць за місяцем розкривався новими галактиками.

Я й досі дивуюсь, наскільки пластична і емка підліткова психологія. Те, чого не розумів, залишалось десь у підсвідомості, а спрацьовувало саме вчасно. Колись дуже вдало вийшло з «Центуріями» Нострадамуса. Яюсь «Всесвіт» їх опублікував з науковими коментарями. Я щось запам'ятав і згодом надовго здобув звання «дворової енциклопедії».

Коли подорослішав настільки, що перейшов на «власні хліба», родина передплачувала два примірники часопису — батьки собі, я собі.

Був не дуже вдалий момент, коли якісь бестселери видирались із журналів та переплітались в окремі томи — «Хрещений батько» П'юзо, «Нічний портъе» Хейлі, «Коханець леді Чатерлей» або «Путівник по галактиці». Тепер жалкую — стільки журналів зіпсував!

Проте ті томи місяцями гуляли серед друзів з родичами, а іноді забували дорогу до хазяїв. Не так уже й погано для розповсюдження доброго з вічним.

Яюсь у відрядженні, в Москві 80-х, встиг купити у кіоску «Иностранную литературу». Черга була. Наївно смакував наперед. Ще б пак — столичний журнал. Яке ж було розчарування від того знайомства! Пісний, прісний, заполітизований академічно-радянський часопис! На тлі «Всесвіту» виглядав якимись «Матеріалами пленума КПСС».

Саме тоді я й зрозумів, наскільки високу інтелектуальну планку встановив наш «Всесвіт». Наскільки високу літературознавчу та перекладацьку школу підтримував та розвивав він. Пробачте мою

емоційність, але я Лукаша з Кочуром до лику святих приписав би. І ще багатьох, на жаль, усіх одразу не пригадаю.

Коли 1981 року померла бабуся, мені довелося забирати її речі з лікарні. Там був примірник «Всесвіту».

1983-го помер дідусь. Біля ліжка лежав свіжий «Всесвіт». Закладкою служила велика лупа, бо йому було важко читати, очі підводили.

Кепські 90-ті ми переживали разом з журналом. Декілька років дрібний технічний бізнес дозволяв мені передплачувати два примірники «Всесвіту», два примірники «Перця». Собі і батькам. Чим я ще міг Вам і їм допомогти. І «Всесвіт» жодного разу «планку» не опускав!

Після 2005-го я вже не міг цього собі дозволити. Лише один примірник для матусі з останніх фінансових сил.

— Мамо, я візьму почитати восьмий номер?

— Не сьогодні, я ще не все вичитала!

— Так уже он дев'ятий прийшов!

— Ще встигнеш прочитати, як помру!

Отакі були діалоги.

Мама не стало минулої зими. На журнальному столику біля її ліжка досі лежить торішній «Всесвіт» із дідовою лупою замість закладки. Чомусь поки не можу собі забрати.

Але, попри все, на 2020 рік «Всесвіт» я передплатив. І далі передплачуватиму. Бо онуки, коли гостюють, ладні годинами переглядати столи «Перців». Це такий розгін. Проба крил. А старший вже проковтнув «Всесвітянський» варіант «Путівника галактикою для космотуристів» Дугласа Адамса. Маю надію, таким чином дотягнеться розумом до усього «Всесвітового» доробку.

Саме тому, дорога нам редакція, тримайтеся!

Ви вже стільки витримали.

Журнал — то Ваше життя. І моє. І моєї родини. Це не просто сторінки з літерами. Це сторінки із сенсами. Пам'яттю поколінь. Мудрістю віків. Фундаментом майбутнього.

*Щиро Ваш Сергій Свириденко,
м. Дніпро*